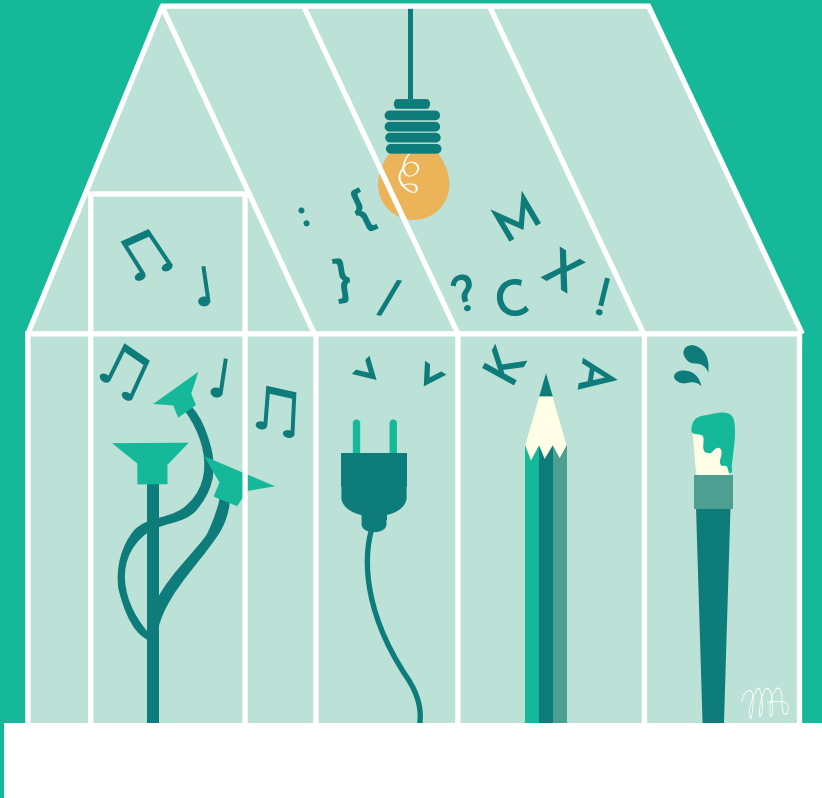

UPPHOVSRÄTTEN SKYDDAR DET KREATIVA ARBETET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING.....	3
1. Hur uppstår upphovsrätten?.....	4
2. Vad är ett verk?.....	4
3. Vem får upphovsrättsligt skydd?	4
4. Vad skyddar upphovsrättslagen?.....	5
Upphovsrätten.....	5
Närstående rättigheter	5
5. Upphovsrätten	5
Ekonomiska rättigheter	6
Moraliska rättigheter	6
Upphovsrätten.....	7
6. Närstående rättigheter	8
Utövande konstnärer	8
Producenter av ljud- och bildupptagningar.....	8
Tidningsförläggare.....	8
Fotografer	9
Framställare av kataloger och databaser	9
Radio- och televisionsföretag	10
7. Överföring av rättigheter	10
8. Användningstillstånd	11
9. Inskränkningar i upphovsrätten.....	11
Kopiering för enskilt bruk	11
Citering	12
Parodier, pastischer och karikatyrer	12
Övriga inskränkningar ja avvikelser	13
10. Kränkningar av upphovsrätten	13
Piratkopiering över nätet	14
Fysisk piratkopiering	15
11. Påföljder för kränkningar av upphovsrätt	15
12. Serviceregister	16

INLEDNING

Vi läser tidningar och böcker, lyssnar på musik, tittar på tv-serier och filmer, spelar spel och använder datorprogram. Dessutom besöker vi filmer, konserter, teater och utställningar samt delar bilder och videor i sociala medietjänster. Innehållet är förenat med rättigheter – upphovsrätt och upphovsrättens närstående rättigheter.

Upphovsrätten skyddar det kreativa arbetet och dess upphovsmän såväl på nätet som i den reella världen. Den möjliggör för sin del försörjningen för dem som utför kreativt arbete. I och med internationella avtal skyddas finländska verk utomlands och utländska verk i Finland.

I denna publikation presenteras kort de viktigaste frågorna som gäller upphovsrätten. Du får ytterligare information av organisationerna och myndigheterna som nämns i slutet av broschyren samt i upphovsrättslagen.

1. Hur uppstår upphovsrätten?

Upphovsrätten uppstår när ett verk framställs. Skyddet börjar med stöd av lagen genast när det skapats. Det förutsätts inga formaliteter, såsom registrering eller användning av ©-symbolen. Det rekommenderas dock att man anger upphovspersonens namn och publiceringsåret på verket. Enligt lag anses upphovspersonen vara den vars namn anges i samband med verket, om inte något annat visas.

2. Vad är ett verk?

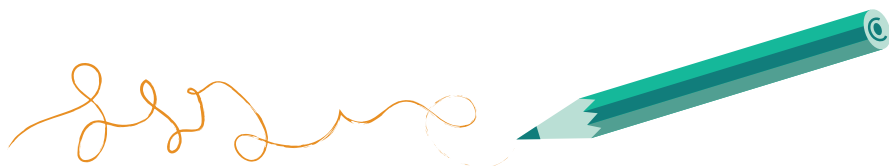
Ett verk är ett självständigt och unikt resultat av intellektuellt skapande av en upphovsperson. Upphovsrättslagen innehåller en förteckning av exempel på sådana.

Verk kan bland annat vara kompositioner, litterära och muntliga framställningar, fotografier, dataprogram, spel, pjäser, filmer, koreografier, teckningar, målningar, byggnader samt produkter inom konstnärlig industri och konsthantverk.

Ett verk kan göras på vilket sätt och med vilken teknik som helst. Samma verk kan också framgå i olika former såsom musik i noter, fysisk upptagning, digital fil eller live-framförande. Exemplar av verk är ett fysiskt eller digitalt föremål, såsom en affisch eller en e-bok. Upphovsrätt till ett verk och äganderätt till ett exemplar av ett verk är två olika saker.

3. Vem får upphovsrättsligt skydd?

Upphovsrätten uppkommer alltid för den fysiska person som skapat verket, det vill säga den person som kallas upphovspersonen. Om flera personer har deltagit i skapandet av ett samfällt verk, hör upphovsrätten till det gemensamma verket till alla upphovspersoner gemensamt.

Den ursprungliga upphovspersonen kan genom avtal överföra sin upphovsrätt till ett företag eller en förening. Upphovsrättslagen innehåller också bestämmelser om så kallade närstående rättigheter. Utövande konstnärer, ljud- och filmproducenter, radio- och televisionsföretag, fotografer, tidningsförläggare samt framställare av kataloger och databaser kan ha sådana rättigheter.

4. Vad skyddar upphovsrättslagen?

Upphovsrätten

Upphovsrättsskydd får verk som uppnår verkshöjden, det vill säga verket är tillräckligt självständigt och unikt resultat av intellektuellt skapande. I lagen ställs inga kvalitativa krav på verken och den arbets- eller kunskapsmängd som använts för att åstadkomma dem har inte heller någon betydelse.

Upphovsrätten skyddar verkets originella uttrycksform. Den skyddar inte verkets ämne, idé, tillverkningsmetod eller datainnehåll – dessa är fritt tillgängliga. Utanför upphovsrätten är även myndigheternas texter, såsom lagar, förordningar, utlåtanden och beslut.

Närstående rättigheter

Genom upphovsrättslagen skyddas utöver verk även vissa andra material. Närstående rättigheterna skyddar ett verk eller uttryck av folklore, ljud- och bildupptagning, prespublicationer, fotografier, databaser, kataloger, radio- och televisionsutskändningar som underskrider verkshöjden. Till skillnad från upphovsrätten förutsätts det inte att objekt för skydd av närstående rättigheter är unika.

5. Upphovsrätten

Upphovspersonen har ensamrätt att bestämma om användningen av sitt verk. Ensamrätten gäller förutom verkets ursprungliga format även bearbetningar, översättningar och motsvarande härledning. Ensamrätten begränsas av de inskränkningar i upphovsrätten som redogörs nedan. I Europa gäller upphovsrätten i 70 år efter upphovspersonens dödsår. Skyddstiden för verk som härstammar någon annanstans är i regel 50 år. Efter skyddstiden är verken fritt tillgängliga.

Upphovspersonen har ekonomiska och moraliska rättigheter till sitt verk. När man talar om dessa avses med ett verk och upphovsperson också i tillämpliga delar objekt som omfattas av skyddet för närstående rättigheter och innehavare av närstående rättigheter.

Ekonomiska rättigheter

Ekonomiska rättigheter omfattar framställning av exemplar av verk och tillgängliggörande för allmänheten. Användning av ett verk kräver i regel alltid upphovspersonens tillstånd. Som villkor för tillståndet kan upphovspersonen kräva ersättning.

Tillverkning av ett verksexemplar anses vara tillverkning av ett verk helt eller delvis, direkt eller indirekt, tillfälligt eller bestående samt med vilken metod och i vilken form som helst. Som framställning av exemplar anses även att verket överförs till en anordning genom vilken det kan återges.

Framställning av exemplar är således att trycka, reproducera och kopiera ett verk, såsom en bok eller en del av en bok eller digitalisering och utskrift av en bok. Exemplar av verk framställs även till exempel när en dansföreställning spelas in med mobiltelefon och lagras i en dator, minnespinne eller molntjänst.

Ett verk görs tillgängligt för allmänheten när det överförs till allmänheten eller framförs offentligt. Tillgängliggörande är också att sprida eller visa ett verk offentligt.

Det är fråga om överföring till allmänheten när publik inte är närvarande vid själva föreställningen. Överföring av verk är således bland annat publicering på sociala medieplattformer, delning i peer-to-peer-nät (P2P, torrent) eller strömning. Det är också fråga om överföring till allmänheten när en levande föreställning med hjälp av mikrofoner och kameror överförs till en publik som inte är närvarande på föreställningen. Länkning på nätet är överföring av verk och förutsätter tillstånd när verket länkas till en ny publik.

Det är fråga om framförande av verk när publik är närvarande vid själva föreställningen, till exempel i konserter, mässor, teater eller biografier. Framförandet kan ske antingen som levande förevisning eller genom upptagning. Till exempel framförande av sportsändning eller uppspelning av musik i en restaurang är således offentliga framföranden. Framföranden i privata kretsar, såsom vid familjefester är inte offentliga och behöver således inte tillstånd.

Det är fråga om spridning av ett verk när dess fysiska exemplar sprids till publik till exempel genom att de erbjuds för köp, utlåning eller uthyrning. Upphovspersonens rätt att sprida exemplar av ett verk upphör när det säljs eller på annat sätt överläts permanent. Således kan var och en sälja exemplar av verk, till exempel böcker och skivor vidare utan separat tillstånd av upphovspersonen.

Det är fråga om visning av ett verk när verket visas för en närvarande publik utan tekniska hjälpmedel. I typiska fall visas ett verk offentligt i konst- och fotoutställningar. Rätten att visa exemplar av ett verk upphör också vid permanent överlåtelse, var och en får offentligt visa exemplar av ett verk de äger utan separat tillstånd av upphovspersonen.

Moraliska rättigheter

Moraliska rättigheter omfattar faderskapsrätt och respekträtt. Med dessa skyddas upphovspersonens personlighet.

Faderskapsrätten innebär att upphovspersonens namn ska anges i enlighet med god sed när ett verk används. Upphovspersonen har också rätt att verka anonymt eller använda konstnärsnamn om han eller hon så önskar. Enligt respekträtten får verket inte ändras eller göras tillgängligt för allmänheten på ett sätt som kränker upphovspersonens konstnärliga anseende eller i annat kränkande sammanhang. Placering av text på ett verk och avgränsning eller annan bearbetning av ett verk kan kränka upphovspersonens moraliska rättigheter. Det ska alltid säkerställas att upphovspersonen ger sitt samtycke till att ett verk används i reklam och i synnerhet i politiska eller religiösa kampanjer.

6. Närstående rättigheter

Utövande konstnärer

Utövande konstnärer som musiker, skådespelare, dansare och andra artister har rätt till sina egna framföranden. Framförandet får inte utan deras samtycke lagras eller göras tillgängligt för allmänheten i radio, tv eller genom livestreaming.

När ett framförande har lagrats på en ljud- eller bildupptagning, behövs den utövande konstnärens tillstånd att kopiera, sprida, offentligt framförande och överföring av upptagningen till allmänheten. I praktiken har dessa rättigheter ofta genom avtal överförs till producenten av upptagningen. En del av rättigheterna är begränsade till den ersättningsrätt som en upphovsrättsorganisation förvaltar, tillstånd fås automatiskt genom att en ersättning betalas enligt prislistan.

Skyddstiden för en utövande konstnär är 50 år från året för framträdandet. Skyddstiden för ljudupptagningar är 70 år.

En utövande konstnär har samma moraliska rättigheter som upphovspersonen.

Producenter av ljud- och bildupptagningar

Tillstånd behövs också av en producent av ljudupptagning för kopiering, spridning, offentligt framförande och överföring till allmänheten också på beställning. En ljudproducent har rätt till en upptagning fastän upptagningen innehåller ljud som inte omfattas av upphovsrätten, till exempel ljud av djur eller musik utanför skyddstiden. En del av dessa rättigheter är också begränsade till den ersättningsrätt som en upphovsrättsorganisation förvaltar.

Skyddstiden för ljudupptagningar är 70 år.

Tillstånd behövs av producent av bildupptagning med rörlig bild för kopiering och spridning av en samt överföring av en upptagning till allmänheten på beställning. En producent innehar i allmänhet också upphovsmännens och de utövande konstnärernas rättigheter.

Skyddstiden för en bildupptagning är 50 år.

Tidningsförläggare

Tidnings- och tidskriftsförläggare har ensamrätt att framställa exemplar av en publikation och överföra den till allmänheten på internet i förvärvssyfte. Enskilda ord och mycket korta utdrag omfattas inte av skyddet. Tidningsförläggarens närstående rättighet omfattar inte heller länkning eller enskild eller icke-kommersiell användning av publikationer till

exempel i sociala medier. Förläggarna innehar dock i praktiken förläggarens upphovsrätt och närstående rättigheter till tidningsinnehåll, vilket gör det möjligt för förläggarna att vid behov ingripa i publikationernas spridning i större utsträckning.

Rättigheten gäller i två år.

Fotografer

Fotografier skyddas genom upphovsrättslagen. Skyddstiden för fotografier som skyddas som verk är samma som för andra verk, alltså 70 år efter upphovspersonens dödsår.

Fotografier som inte överskrider verkshöjden skyddas genom närstående rättigheter. Skyddet gäller fotografier som tagits av en människa oberoende av personens ålder, även barn har rätt till fotografier som barnet tagit med mobiltelefon. En bild som tagits av en människa och där artificiell intelligens har använts som verktyg kan få skydd, men en bild som enbart producerats med artificiell intelligens står utanför skyddet. En bild som tagits med en kamera som av misstag har utlöst av ett djur eller automatisk övervakningskamera omfattas inte av skyddet.

Fotografen har ensamrätt att framställa exemplar av fotografiet och göra det tillgängligt för allmänheten. Kopiering och distribution av fotografier till exempel i sociala medier förutsätter således tillstånd av fotografen, om användningen inte omfattas av någon upphovsrättslig inskränkning. Tillstånd behövs inte till exempel när ett fotografi har tagits av ett sådant bildkonstverk vars skyddstid redan har gått ut. Bilder av Mona Lisa som finns på nätet får alltså fritt delas vidare, utan att fundera på vem som eventuellt har tagit bilden.

Skyddstiden för fotografier som skyddas av närstående rättigheterna är 50 år från det år som bilden framställdes.

En fotograf har också moraliska rättigheter.

Framställare av kataloger och databaser

Genom upprättshovslagen skyddas kataloger eller motsvarande produkter där ett stort antal uppgifter har sammanställts samt databaser vars tillverkning har krävt betydande ekonomiska eller andra insatser. Objekt som omfattas av skyddet är till exempel kund- och försäljningskataloger, tidtabeller och kalkyltabeller.

Närstående rätten ger framställaren ensamrätt att bestämma om hela eller en väsentlig del av innehållet i en katalog eller databas genom att framställa exemplar av det och genom att göra det tillgängligt för allmänheten.

Skyddstiden för framställarens rätt till en katalog och databas är 15 år.

Radio- och televisionsföretag

De ursprungliga sändarföretagen för radio- och televisionsutströmningar får skydd för sina utströmningar. Denna närstående rättighet, som kallas signalskydd, ska hållas åtskild från programinnehållet som sändningen förmedlar och som sändarföretaget också kan ha producentens rättighet till.

Sändarföretagets tillstånd behövs om en radio- eller televisionsutströmning vidareströms eller överförs till en anordning genom vilken den kan återges. En televisionsutströmning får inte utan sändarföretagets samtycke återges i lokaler till vilka allmänheten har tillträde mot avgift. Överföring av en upptagen sändning till en anordning genom vilken den kan återges, vidareströmas, spridas eller förmedlas till allmänheten förutsätter också tillstånd av sändarföretaget.

Skyddstiden för radio- och televisionsutströmningar är 50 år.

7. Överföring av rättigheter

Ekonomiska rättigheter kan genom avtal överlätas helt eller delvis. Det rekommenderas att man alltid skriftligen avtalar om överlåtelse av rättigheter och om villkoren för överlåtelsen.

Moraliska rättigheter kan inte överlätas permanent. De förblir upphovspersonens, även om de ekonomiska rättigheterna helt har överlåtits. Moraliska rättigheter kan endast överlätas för begränsade användningsändamål.

Överlåtelse av ett verksexemplar innefattar inte överlåtelse av upphovsrätten. Ägande av ett exemplar av ett verk, till exempel en film- eller ljudupptagning, berättigar inte till att förevisa ett verk offentligt eller dela det på nätet. Detta kräver alltid tillstånd.

Rätten till ändring av ett verk och vidareöverlåtelse av rättigheterna ska också alltid avtalas separat.

En anställds upphovsrätt överförs inte automatiskt på arbetsgivaren i ett anställningsförhållande. Bestämmelserna i arbetsavtalet, anställningsförhållandets övriga villkor eller arbetsuppgiftens syfte inverkar på grunden till och omfånget av överföringen. Upphovsrätten för ett dataprogram eller en databas utgör undantag och överförs på arbetsgivaren om inget annat avtalas.

När rättsinnehavaren dött ärvs de ekonomiska och moraliska rättigheterna av personens arvingar, som blir rättsinnehavare. Rättigheterna kan också testamenteras.

8. Användningstillstånd

Användning av ett verk kräver i allmänhet användningstillstånd, det vill säga licens. Tillståndet beviljas av den ursprungliga rättsinnehavaren, upphovspersonen eller innehavaren av närstående rättigheterna eller av den till vilken innehavaren har överfört sina rättigheter. Tillstånd som behövs för de vanligaste användningssituationerna fås av en organisation som rättsinnehavaren har gett fullmakt åt för att bevilja tillstånd. I slutet av broschyren finns en förteckning över de centralaste organisationerna.

Utöver uttryckliga avtal kan upphovsrättsligt skyddat material licensieras med en så kallad öppen licens (open license). I praktiken görs materialet tillgängligt för allmänheten till exempel på internet och villkoren för användningen anges i detta sammanhang.

9. Inskränkningar i upphovsrätten

Tillstånd för ett verk behövs inte i alla situationer. Användningen är fri, om skyddstiden har gått ut eller användningen omfattas av någon upphovsrättslig inskränkning enligt upphovsrättslagen. Det går att hänvisa till inskränkning endast om ett verk har skaffats lagligt. Lagliga källor till verk är bland annat äkta upptagningar som säljs i butiker eller tas emot som gåva samt innehåll som rättsinnehavarna licensierat i radio, TV, nättjänster och distributionsplattformar på internet. Olagliga källor är till exempel piratkopior och verk som delas olovligt i P2P-nätverk eller någon annanstans på nätet.

Kopiering för enskilt bruk

Av offentliggjorda verk får var och en framställa enstaka exemplar för sitt ensilda bruk. Med några exemplar avses vanligen 2–4 kopior. Enskilt bruk avser framställning för sitt eget bruk och för sin familj eller nära vänskapskrets. Exemplar framställda för enskilt bruk får inte användas för andra syften, till exempel delning på nätet. Kopiering i förvärvs- eller näringsverksamhet är aldrig enskilt bruk.

Om rättsinnehavaren har försett en upptagning med något effektivt tekniskt skydd, såsom en DVD- eller Blu-ray-skiva, får skyddet inte kringgås för kopiering av verket för enskilt bruk. Med effektiv teknisk åtgärd avses teknik som vid sedvanligt bruk förhindrar eller begränsar ingrepp i verket till vilket rättsinnehavaren inte har gett sitt samtycke och som uppfyller skyddsändamålet.

Dataprogram, dataspel eller databaser i digital form får inte kopieras, om inte något annat särskilt konstateras i användningstillståndets villkor. Av dem får man endast framställa en säkerhetskopior om det är nödvändigt för användningen.

Rätten till kopiering för enskilt bruk, som anges i upphovsrättslagen, kan begränsas med avtal. Till exempel användningsvillkoren för många lagliga innehållstjänster förbjuder eller begränsar nedladdning av innehållet.

Citering

Ur offentliggjorda verk får, i överensstämmelse med god sed, citat göras i den omfattning som motiveras av ändamålet. Ett verk är offentliggjort när det med tillstånd har gjorts tillgängligt för allmänheten.

Att citera i överensstämmelse med god sed förutsätter att upphovspersonen, verket och källan anges i den omfattning som god sed kräver. För det här kan man beakta gängse praxis inom branschen i fråga. Överensstämmelse med god sed förutsätter också att det citerade verket urskiljer sig från det egna verket. Ett citat ska också ha ett sakligt samband med det verk där citatet används (så kallad hänvisning): citatet ska förtydliga, åskådliggöra eller ge bakgrundsfakta till citatet som används. Citat får inte användas enbart för att öka intresset för det egna verket eller framförandet. Användning av ett citat i reklam- eller marknadsföringssyfte anses inte överensstämma med god sed.

Den omfattning som ändamålet förutsätter begränsar längden på det tillåtna citatet. Bedömningen görs från fall till fall och det finns ingen allmängiltig riktlinje. Att citera ett helt verk utgör vanligtvis inte tillåten citering. Det citerade verket får inte heller utgöra en betydande del av det citerade verkets helhet.

Användning av citaträtten är inte begränsat till en viss typ av verk eller teknik.

Parodier, pastischer och karikatyrer

Parodier, pastischer och karikatyrer begränsar upphovspersonens ensamrätt att tillåta eller förbjuda redigering av verket.

Parodi är ett uttryck för humor eller skämt som hänvisar till ett befintligt verk, men som avviker från det på ett synligt sätt. En parodi behöver inte överensstämma med god sed för att vara tillåten som en inskränkning av upphovsrätten. Således tillåts även parodier som vissa anser vara vulgära, så länge de inte innehåller ett diskriminerande budskap.

Memer har oftast ansetts vara tillåtna med stöd av parodi.

Med en pastisch avses en imitation eller ett kombinationsverk som efterliknar en tidigare upphovspersons eller ett tidigare verks stil. En pastisch är vanligast inom bildkonsten, men förekommer även inom litteratur, film och musik. En pastisch avviker från parodi genom att syftet inte behöver vara humoristiskt.

En karikatyr är en överdriven eller förenklad humoristisk bild, som även kallas för skämtteckning. Med karikatyrer fäster man avsiktligt uppmärksamhet vid en persons egenskaper eller verksamhet. Politiska karikatyrer eller porträtt av gatukonstnärer som på ett överdrivet och roligt sätt framhäver en modells utseende är typexempel på karikatyrer.

Övriga inskränkningar ja avvikelser

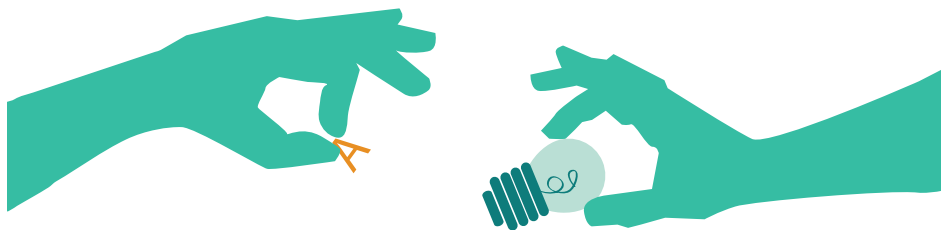
I 2 kap. i upphovsrättslagen föreskrivs utöver de ovan presenterade inskränkningarna också om andra inskränkningar och undantag från upphovspersonens ensamrätt. Dessa gäller bland annat text- och datautvinning, undervisningsverksamhet, temporär framställning av exemplar och pressens citaträtt. Särskilda bestämmelser har utfärdats bland annat för bibliotek, arkiv, museer och vissa inrättningar.

10. Kränkningar av upphovsrätten

Användning av ett verk i strid med upphovsrättslagen är kränkning av upphovsrätten. Förbud är således olovlig framställning av exemplar och tillgängliggörande för allmänheten samt kränkning av moraliska rättigheter. Förbud är också kringgående av tekniska åtgärder för verk, ändring av elektroniska förvaltningsuppgifter samt import av piratkopior.

Systematisk kränkning av upphovsrätten kallas för piratkopiering. Piratkopiering riktar sig mot alla former av verk och ofta i stor omfattning. Bakom fenomenet ligger organiserad ekonomisk brottslighet eller grå ekonomi, där huvudmännen för de olagliga tjänsterna tar ut betydande reklamintäkter eller användaravgifter. Pirattjänsterna betalar inte någon ersättning till uphovsmännen, producenterna eller de lagliga distributörerna för användningen av innehållet, vilket försämrar deras möjligheter att tjäna sitt uppehälle och investera i nytt innehåll.

Piratkopiering kan indelas i fysisk piratkopiering och piratkopiering över internet.

Piratkopiering över nätet

Numera sker majoriteten av kränkningarna av upphovsrätten på nätet. Det är lätt att kopiera verk i digital form och dela dem globalt. För att förhindra olovlig kopiering och spridning av verk använder rättsinnehavarna olika tekniska skydd. De elektroniska förvaltningsuppgifterna innehåller i sin tur identifieringsuppgifter om verket och kan också innehålla verkets användningsvillkor.

De vanligaste kanalerna för olovlig delning av verk är torrenttjänster, olagliga IPTV-tjänster och andra direktuppspelningswebbplatser samt nätlagringstjänster (så kallade cyberlocker). För olovlig distribution av musik används i synnerhet så kallad direktuppspelningsripping.

Med torrenttjänster avses den vanligaste peer-to-peer-nät (P2P) som i sig är laglig, men som allmänt används för olovlig spridning av innehåll som är skyddat av upphovsrätten. Den som laddar ned material laddar samtidigt det vidare till andra, varvid filer överförs snabbare mellan användarna.

Innehållen i strömningstjänster kan antingen finnas på själva webbplatsen eller vara länkade från en källwebbplats. Olagliga strömningstjänster förmedlar skyddat material utan tillstånd av rättsinnehavaren. Även det att länka upphovsrättskyddat innehåll i vinstsyfte eller med kännedom om att det är upphovsrättsligt skyddat strider mot lagen.

De som använder webblagringstjänster laddar ner filerna till tjänsten och länken delas därefter på länkportalwebbplatser eller i sociala medier. Direktuppspelningsripping används till exempel i tjänster som YouTube och liknande, för att modifiera ljudspår så att de blir filer som kan laddas ned på datorn eller någon annan enhet.

Enligt etablerad rättspraxis har systemadministratörerna för pirattjänster både ersättningsansvar och kan vara straffrättsligt ansvariga för delaktighet i olovlig användning av skyddade verk. Enbart att ladda ned innehåll från olagliga källor strider mot upphovsrättslagen, men till skillnad från olovlig delning handlar det inte om en handling som är straffrättsligt straffbar. Ersättningsansvar kan även uppstå för nedladdning, ifall personen visste eller borde ha vetat att källan var olaglig.

Bestämmelserna i upphovsrättslagen möjliggör ingripande i olaglig verksamhet på nätet. En domstol kan i enskilda fall ålägga en teleoperatör att lämna ut kontaktuppgifter till rättsinnehavaren om en sådan nätanslutning från vilken upphovsrättsligt skyddat material utan tillstånd görs tillgängligt för allmänheten i en omfattning som är betydande med tanke på skyddet av upphovspersonens rättigheter.

Ytterligare information om innehållstjänster och tips om identifiering av en olaglig tjänst finns på webbplatsen Laillisetpalvelut.fi.

Fysisk piratkopiering

Fysisk piratkopiering avser piratkopior som framställts och spridits utan tillstånd och som innehåller upphovsrättsligt skyddat innehåll, såsom filmer, tv-serier, musik eller spel. Fysisk piratkopiering är fortfarande vanlig även i många bland finländare populära turistmål. Det är dock bra att komma ihåg att införsel av piratkopior också för enskilt bruk är förbjuden. Piratkopior får inte heller säljas på lopptorg.

Piratkopior kan vid första anblicken verka äkta. Likaså kan nätbutiker som säljer piratkopior vara förvillande lika de lagliga webbplatserna. Det är bra att vara försiktig vid beställningar från utländska nätbutiker. Tips för identifiering av piratkopior och olaglig näthandel finns på TTVK:s webbplats.

11. Påföljder för kränkningar av upphovsrätt

Användning i strid med upphovsrättslagen leder till kompensationskyldighet, fastän man varit omedveten om lagstridigheten. Storleken på kompensationen till rättsinnehavaren motsvarar i princip det man borde ha betalat om man handlat lagenligt. Utöver kompensationen kan man få betala kostnader för utredning av upphovsrättskränkningen och annan skada, om den olovliga användningen har varit uppsåtlig eller av oaktsamhet.

Upphovsrättsförseelse föreskrivs i upprättshovslagen. För uppsåtlig eller grov oaktsamhet i strid med upphovsrättslagen för användning av ett verk eller för brott mot moraliska rättigheter kan man dömas till böter.

Upphovsrättsbrott föreskrivs i strafflagen. För uppsåtlig och i förvärvssyfte gjord kränkning av upphovsrätten så att gärningen är ägnad att åsamka betydande olägenhet eller skada kan man dömas till böter eller fängelse i högst två år. Rättskränkningar på nätet kan även anses som brott utan förvärvssyfte, om övriga förutsättningar för brott uppfylls.

Dessutom kan för kringgående av tekniska åtgärder, tillverkning och spridning av anordningar för kringgående av tekniska åtgärder samt avlägsnande eller ändring av elektronisk information om rättighetsförvaltning dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

För import av piratkopior kan man också dömas till böter eller fängelse i högst två år. Importen medför också kompensationskyldighet för rättsinnehavarna samt beslag och förstöring av olagliga upptagningar. Även olagligt framställda exemplar av verk vid piratkopiering bestäms vanligen att förstöras.

Ytterligare information om kränkningar av upphovsrätten och påföljder finns på TTVK:s webbplats.

12. Serviceregister

Upphovsrättens informations- och övervakningscentral rf

TTVK övervakar upphovsrätten genom att ingripa i piratkopiering både genom förebyggande åtgärder och genom att verkställa upphovsrättslagen. TTVK informerar dessutom om aktuella frågor som gäller upphovsrätten och piratkopiering, erbjuder upphovsrättslig utbildning och rådgivning samt producerar kommunikations- och informationsmaterial om ämnet.

E-post: info@ttvk.fi

Webbplats: www.ttvk.fi, tekijanoikeus.fi

Audiovisual Producers Finland APFI ry

En intressebevakningsorganisation för film- och tv-producenter som företräder inhemska produktionsbolag.

E-post: info@apfi.fi

Webbplats: www.apfi.fi

Avate Audiovisuaalisen alan tekijät ry

Upphovsrättsorganisation för manuskriptförfattare, skådespelare och regissörer.

E-post: avate@avate.fi

Webbplats: www.avate.fi

Gramex äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö ry

Gramex företräder artister och ljudupptagningsproducenter, och har täckande kundavtal med musiker, artister, kapellmästare och producenter. Gramex säljer tillstånd för användning av upptagningar och musikvideor till exempel i radio, tv-program och i olika AV-produktioner.

E-post: asiakaspalvelu@gramex.fi

Webbplats: www.gramex.fi

Kopioisto ry

Upphovsrättsorganisation för upphovsmän och förläggare, som på ett täckande sätt representerar den kreativa branschen i Finland. Kopioisto beviljar licenser för olika användningssätt av upphovsrättsskyddade publikationer och audiovisuella verk.

E-post: kopioisto@kopioisto.fi

Webbplats: www.kopioisto.fi

Kuvasto visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusjärjestö ry

Är en upphovsrättsorganisation för bildkonstnärer som beviljar tillstånd för användare av bildkonstverk och administrerar utställningsersättningar för de konstnärer som den företräder samt ersättningar för vidareförsäljning av bildkonst.

E-post: kuvasto@kuvasto.fi

Webbplats: www.kuvasto.fi

Sanasto rf

En upphovsrättsorganisation som företräder författare och översättare. Beviljar licenser för användning av litteratur och betjänar upphovspersoner genom att redovisa upphovsrättsersättningar, övervaka upphovsrätten och ge råd i upphovsrättsfrågor.

E-post: info@sanasto.fi

Webbplats: www.sanasto.fi

Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Teosto är en länk mellan musikanvändare och -upphovspersoner och representerar musikaliska kompositörer, textförfattare, arrangörer och förläggare. Teosto säljer licenser för musik till aktörer inom olika branscher.

Kontakta oss: www.teosto.fi/sv/om-teosto/kontakta-oss/

Webbplats: www.teosto.fi

GT Musiikkiluvat

Ett gemensamt företag grundat av Teosto och Gramex som svarar för försäljning av tillstånd för bakgrundsmusik.

Kontakta oss: www.musiikkiluvat.fi/asiakaspalvelu

Webbplats: www.musiikkiluvat.fi

Finlands Filmkammare rf

Filmkammarens medlemsorganisationer företräder biografer samt importörer och distributörer av filmer. Filmkammaren hjälper till med tillståndsärenden i användning av filmer.

E-post: filmikamari@filmikamari.fi

Webbplats: www.filmikamari.fi

Elokuvalisenssi

Elokuvalisenssi (ingår i M & M Viihdepalvelu) erbjuder licenser för offentligt framförande av filmer. I Elokuvalisenssis webbtjänst finns ett urval inhemska och utländska filmer.

E-post: info@elokuvalisenssi.fi

Webbplats: www.elokuvalisenssi.fi

Undervisnings- och kulturministeriet

Undervisnings- och kulturministeriet är det ministerium som ansvarar för upphovsrättsärenden. Till dess uppgifter hör bland annat att utveckla upphovsrättslagstiftningen och att delta i beredningen av EU-lagstiftning och internationella avtal. Upphovsrättsrådets utlåtanden finns på UKM:s webbplats.

E-post: registratorskontoret.ukm@gov.fi

Webbplats: www.okm.fi

Uppdaterad upphovsrättslag: www.finlex.fi

TTVK

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus

www.ttvk.fi

www.tekijanoikeus.fi

info@ttvk.fi

Kägelhamnen 2 A, FI-02150 Esbo

Broschyren har delvis genomförts med specialunderstöd av undervisnings- och kulturministeriet.
© Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus 2023